

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: CIRU ECONOMU

Licențiat în drept din Paris, Procuror-General la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESADESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România . . . . . 40 lei

6 luni . . . . . 20 "

3 luni . . . . . 10 "

Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația

București, CALEA RAHOVEI—5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON № 16/98

Nou a apărut *Suplimentul al IV la CODICELE DE ȘEDINȚA AL ROMÂNIEI* de Ion Ph. Ghelu, cuprinzând toate Legile, Regulamentele și Decreturile dela 1 Ianuarie 1905, până la 1 Octombrie 1908. Volumul cuprinde 3000 pagini. Prețul 15 lei, legat. Se poate procura dela *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărți de drept române și străine contra-valoare, mandat sau ramburs.

SUMAR

Capacitatea de a înstrăina a Stabilimentelor de utilitate publică, de d-l Anibal Teodorescu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casație, secția III: Iani M. Bociari cu *Ministerul de finanțe*;

Idem: Herman Spiegel cu *Ministerul de finanțe*;

Curtea de apel din București, s. III: *Ministerul de finanțe* cu *Maria Parfenie*;

Cesiunea brevetelor de invențiuni din punct de vedere fiscal, de d-l I. M. Lungu.

CAPACITATEA DE A ÎNSTRAINĂ

STABILIMENTELOR DE UTILITATE PUBLICĂ

CERETĂRI DE DREPT ADMINISTRATIV

I

O chestiune de o importanță deosebită, prin soluțiunea ce i s'ar fi dat, a venit în timpul din urmă în debaterile instanțelor noastre judecătorești. Era vorba anume de o instituțiune, recunoscută ca stabiliment de utilitate publică, adică investită cu personalitatea juridică, care, pentru a lichida o serie de datorii ce i le trecuse fondatorul odată cu legatul universal al averii sale, a scos în vânzare cu licitație publică, la sediul administrațiunii sale, o moșie adjudecând-o asupra unuiu din licitatori. La facerea actului de vânzare însă cumpărătorul pretinde că nunita instituțiune, în virtutea principiilor generale de drept public, nu ar avea capacitatea de a înstrăina bunurile sale imobiliare fără a fi autorizată de puterea administrativă și cere, în consecință, să i se producă această autorizare.

Tribunalul de Ilfov, căruia s'au plâns ambele

părți, găsește că așezământul putea face un asemenea act de dispozițiune fără nevoia vreunui amestec din partea Statului. Și iată cum motivează tribunalul hotărîrea sa asupra chestiunii de principiu: 1).

«Având în vedere că personalitatea morală acordă grupărilor de persoane dreptul de a posedă bunurile lor sub forma unei coproprietăți colective, că distrugând autonomia părților individuale le permite pe deoparte să-și gereze patrimoniul lor cu facilitățile date de legi unei persoane fizice, iar pe de alta le conferă o perpetuitate indefinită prin întocmirea membrilor săi »;

«Având în vedere că aceste calități ale personalității morale au dat naștere, pentru Stat, la două pericole: 1) unul economic, de oarece bunurile rămânând în acelaș patrimoniu circulațiunea necesară fructificării lor este împiedicată; 2) altul politic, de oarece bogăția persoanei morale i-ar da puterea de a rivaliza cu guvernământul constituit de legi »;

«Având în vedere că aceste două pericole ar putea atinge ordinea publică, că Statul dar suptăveghează fie constituirea persoanelor morale numai în cazul în care aceste pericole se ivesc, fie gestiunea lor »;

«Considerând astfel că, în ceea ce privește constituirea, legile au acordat odată pentru totdeauna personalitatea morală societăților cu forma comercială, de oarece nu au alt scop decât acela de a împărtași între asociați un folos în bani și nu prezintă nici un pericol public; că, din contra, toate asociațiunile, fie cele propriu zise, fie fundațiunile cari nu sunt altceva decât asociațiuni de persoane nedeterminate, în folosul cărora un număr oarecare de bunuri au fost afectate, având orice alt scop decât un scop lucrativ și putând de aceea atinge prin formarea lor ordinea pu-

blică, nu se pot bucura de personalitatea morală constituindu-se în stabilimente de utilitate publică decât printr-o lege specială pentru formarea fiecăreia din ele; că o asemenea exigență nefiind impusă printr-o dispozițiune legală, ea se aplică tocmai prin faptul că Statul reprezentând interesele generale este dator să le ocrotească prin mijloacele pe cari le găsește de cuviință;

«Considerând că, în ceea ce privește gestiunea patrimoniului lor, Statul nu se mai interesează de persoanele morale; că supravegherea lui nu se exercea decât numai atunci când actele juridice făcute de reprezentanții lor ar atinge interese publice; că astfel art. 811 și 817 din Codul civil prevăd că persoanele morale nu pot primi donațiuni sau legături decât cu autorizațiunea șefului Statului; că această autorizațiune are de scop nu de a proteja, ci de a împiedica persoana morală de a se îmbogăți prea repede prin mijlocul actelor cu titlu gratuit»;

«Considerând că, în afară de aceasta, Statul are un drept de supraveghere general asupra funcționării stabilimentelor de utilitate publică; că în acest sens se spune că ele trăiesc sub controlul Statului»;

«Considerând dar că rolul Statului a fost totdeauna conceput față de stabilimentele de utilitate publică ca un control de interes general; că, dar, nu se poate deduce de aici necesitatea unei autorizațiuni pentru validitatea vânzării azi în litigiu, de oarece această autorizație ar avea de scop numai de a proteja interesul particular al unei clase restrânse de persoane, care constituie persoana morală și că prin urmare nu se poate baza pe principiile mai sus expuse»;

«Considerând că Statul are dreptul de protector numai față de stabilimentele publice; că acestea fiind servicii de ale Statului constituite în persoane morale, și dar făcând parte din Stat, acesta este menit să controleze gestiunea patrimoniului lor; că stabilimentele de utilitate publică reprezentând interese particulare, și nefăcând parte din Stat, scapă de sub controlul său protector; că prin urmare nici o asimilare nu se poate face între aceste două feluri de stabilimente»;

«Considerând pe lângă acestea că, conform art. 949 din Codul civil, capacitatea fiind regula și incapacitatea excepțiunea, necesitatea unei o astfel de autorizări ar trebui prevăzută de lege; că în lipsa unui text administratorii unui stabiliment de utilitate publică pot contracta în numele lui orice acte juridice vor crede de cuviință; . . . . . că singura sancțiune pentru actele dăunătoare instituțiunii ar fi responsabilitatea personală a administratorilor față de dânsa»;

«Considerând că nu există nici un principiu de drept și nici un text de lege, care să impună necesitatea unei autorizări pentru validitatea actelor de dispozițiune făcute de către administratorii stabilimentelor de utilitate publică, că prin urmare vânzarea făcută este valabilă. . .».

Iată acum ce zice și Curtea de apel²⁾, pentru ca să reformeze sentința de mai sus a tribunalului:

«Considerând că persoanele morale în general, și fundațiunile în deosebi, neavând o existență reală și fiind numai niște ficțiuni, ele nu pot exista ca atare, în afară de intervenția puterii publice, care într-un interes general să le recunoască o personalitate juridică»;

«Considerând că din necesitatea intervențiunii Statului și deci a colaborării sale cu fondatorul, la constituirea unei fundațiuni, urmărind un scop de utilitate generală, sunt destinate a da în perpetuu satisfacere la anumite trebuințe înlesnind astfel sarcini ce incumbă Statului, — urmează învedereat, și ca o consecință imperioasă, că Statul are drept de priveghere și control asupra acestor așezăminte și aceasta nu numai pentru că, ele să nu fie abătute dela scopul lor, dar încă și pentru a asigura executarea scopului la care Statul e interesat și în vederea căruia le-a conferit personalitatea morală»;

«Că este incontestabil că modul de constituire și de existență a unui stabiliment de utilitate publică într-un Stat este în strânsă legătură cu modul cum o asemenea instituțiune are să funcționeze și are să fie administrată; că de aceea nici nu se poate concepe că Statul, căruia îi aparține dreptul de a conferi personalitate morală stabilimentelor de utilitate publică, în vederea numai a unui interes obștesc, să nu i se recunoască în același timp și dreptul de control și priveghere în sensul arătat mai sus și să se admită că asemenea stabilimente s-ar putea conduce numai după aprecierea exclusivă a administratorilor, chiar când este vorba de acte de dispozițiune, cari eventual ar putea avea drept rezultat împiedicarea realizării scopului pentru care au fost înființate»;

«Că, în special, când este vorba de asemenea stabilimente, controlul Statului este mai mult justificat decât asupra asociațiilor, căci, pe când într-o asociațiune actele contrarii scopului și interesului asociațiunii pot fi criticate chiar pe cale judecătorească de către membrii cari o compun, în fundațiuni — unde se găsește biruri numai afectate unui scop de utilitate publică — Statul

²⁾ București, s. II, No. 309 din 18 Octombrie 1908.

singur poate veghea ca interesele și existența chiar a fundațiunii să nu fie periclitate prin acte de dispozițiune făcute după arbitrarul administratorilor și pentruca scopul acestor așezăminte să fie menținut și executat :

«Că, în vederea acestor considerațiuni, este generalmente admis că fundațiunile, cari au caracterul unor stabilimente de utilitate publică, intră în categoria persoanelor privite ca incapabile, având în principiu aceeași capacitate ca persoanele fizice : — că de aceea ele se administrează sub controlul și sub supravegherea administrațiunii, de sigur fără amestecul acesteia în afacerile interioare ale fundațiunii, dar mărginindu-se capacitatea administratorilor numai la acte de pură administrațiune, ei neavând dreptul de a înstrăina averea instituțiunii după cum nu au nici capacitatea de a accepta, în numele ei, vre-o donațiune în lipsa unei autorizațiuni eminate din partea puterii publice» :

«Considerând că legea Casei școalelor și legea Casei bisericilor consacră în mod formal un asemenea drept de control și privilegii a Statului asupra unor anumite așezăminte de utilitate publică și tot astfel și legea pentru organizarea autorităților administrative pendinte de Ministerul de interne din 1 Noembrie 1892, cu modificările ulterioare și regulamentul acestei legi, care prin art. 20 recunoaște prefectului dreptul ca, cu autorizația ministerului, să inspecteze toate instituțiunile cari depind de Stat ori de fundațiuni autonome» :

«Că toate aceste dispozițiuni de legi nu sunt evident inovațiuni ale legiuitorului, ci numai o aplicațiune a principiului de drept public, pe care se întemeiază dreptul de privilegii al Statului asupra tuturor instituțiunilor de interes general...

Au reproduș ambele aceste hotărâri, în considerațiile cari ne interesează, pentru a arăta cum a fost apreciată și judecată chestiunea de instanțele noastre judecătorești. Din ele se văd aproape toate argumentele ce se aduc pentru și contra chestiunii puse.

II.

Poate un stabiliment de utilitate publică să facă un act de înstrăinare fără o autorizare prealabilă din partea Statului, presupunând că nu există nici un text de lege care să zică contrariul, și că de asemeni nici statutele așezământului despre care este vorba, nici testamentul fondatorului nu vorbesc nimic în această privință ?

Pentru a putea răspunde este necesar să examinăm mai întâi ceea ce se înțelege, printr'un

stabiliment de utilitate publică din punctul de vedere juridic.

Statul, în timpurile moderne, oricât și-ar lărgi activitatea funcțiunilor sale, oricât ar deveni *Statul-providență*, nu poate parveni să subvină tuturor nevoilor supușilor săi, cari, cu cât civilizațiunea se accentuează, cu atât au tot mai multe rani de legat.

Pe de altă parte, cum zice savantul nostru profesor d. C. Dissescu, «când conștiința se formează, omul nu se mai mărginește la noțiunile ființelor materiale: dela ceea ce se vede cu ochii trece la ceea ce se concepe cu mintea, dela concret la abstract; mai târziu dela analiză la sinteză. În noua sa evoluțiune omul nu se mai mulțumește cu modestul său rol de reproducător; la rândul său, imagine vie a Creatorului, devine el însuși creator. De atunci încoace alături de persoanele fizice avem și pe cele abstracte³⁾. Astfel apare inițiativa particulară care, prin opere private, prin așezăminte de binefacere, prin instituțiuni de educațiune ori de instrucțiune, caută să satisfacă nevoile atât de resimțite ale generalității și, într'un viitor mai depărtat, să conlucreze la același ideal comun, la propășirea Statului. Pentru a-și atinge scopul urmărit, fundatorii au înzestrat în toate timpurile aceste așezăminte cu averi, cu bunuri, din venitul cărora aveau să se întrețină și să se mărească. averi cari puteau crește prin donațiuni și liberalități făcute de alte persoane ce s'ar fi unit cu ideea primului fundator și ar fi cooperat la întreținerea și îmbunătățirea operii lui. Așezământul se desleșea așa dar de persoana întemeietorului său pentru a căpăta deodată o personalitate deosebită și dela sine stătătoare ca să poată face toate actele vieții civile, de cari ar fi avut nevoie în vederea scopului pentru care era creat. El se investeă, prin urmare, cu toate drepturile patrimoniale, de cari ar fi avut nevoie orice particular pentruca să îndeplinească acelaș scop: se îmbracă prin simpla voință a fondatorului cu o *quasi* personalitate fizică. Și, în adevăr, sub imperiul legiuirilor noastre vechi aceasta era modul de formațiune al persoanelor morale, în alcătuirea cărora Statul nu intervenea de loc⁴⁾. Autorii însă, pentru a pune în concordanță această stare de lucruri cu principiul generalmente admis că numai Statul, prin puterile sale, poate crea

³⁾ C. G. Dissescu: *Dreptul* No. 2, 1892: *Despre așezăminte (persoane morale, fundațiuni), persoane incerte și capacitatea sau incapacitatea de a primi prin acte între vii ori testament.*

⁴⁾ Cas. S. unite 4 Decembrie, 1897 și Al. Degré: *Scripta juridice*, vol. I, pag. 53; Cas. I, 6 Septembrie 1899 publicată în *Dreptul*, No. 14,900 și Cas. I, 24 Ianuarie 1900 în *Dreptul*, No. 17,900; Apel Galați, 10 Martie 1899 în *Dreptul*, No. 29,900.

Repertoriul general de jurisprudență, Barozzi, vol. III, pag. 327, No. 14; pag. 329, No. 15 și pag. 333, No. 19 și 20.

asemenea persoane civile, cred că, cu toate că în realitate nu există o autorizare expresă din partea acestuia pentru crearea sus amintitelor aşezăminte, totuşi o asemenea autorizare rezultă tacitamente din toleranţa ce li se acordă ca să funcţioneze ⁵⁾.

Mai târziu, sub regimul Codului Calimach şi al Regulamentului Organic, principiul autorizării începe să se concretizeze tot mai mult, pentru a ajunge în dreptul modern un principiu nediscutabil. Persoana civilă sau morală, zice-se, fiind lipsită de putinţa de exteriorizare în mod fizic a personalităţii sale, este o simplă ficţiune — creaţiune a legiuitorului —, căci «individul nu poate crea ficţiuni şi nici fiinţe fictive. Această putere aparţine numai legii» ⁶⁾. Astfel că astăzi este neapărată nevoie ca Statul să recunoască personalitatea civilă acestor aşezăminte, pe cari Dreptul administrativ le cunoaşte sub numele de *stabilimente de utilitate publică* prin opoziţiune cu *stabilimentele publice*. Între aceste două categorii de persoane civile sunt, după cum vom vedea, deosebiri fundamentale, cari fac ca ele să nu aibă de comun decât aproape numai numele. Cele dintâi sunt, cum zice Ducrocq, «nişte stabilimente a căror existenţă prezintă un caracter de utilitate generală şi publică, ce a fost recunoscut în condiţiunile determinate de lege. Dar această definiţie bună pentru stabilimentele de utilitate publică nu este şi pentru stabilimentele publice. Acestea fac apoi parte integrală din organizaţia administrativă sau sunt legate de anumite părţi din această organizaţie în modul cel mai strâns» ⁷⁾.

În adevăr, stabilimentele publice sunt sau diviziuni teritoriale ale Statului, cum sunt judeţul şi comuna, sau servicii publice, cum sunt Casa şcoalelor, Casa bisericilor, etc., cărora el le conferă personalitatea juridică pentru a putea avea un patrimoniu şi drepturile ce decurg; toate aceste stabilimente sunt într-o stare de dependenţă mai mult sau mai puţin strânsă faţă de Stat, care le creiază.

Pentru a face o paralelă vom observa, în primul rând, că în ceea ce priveşte stabilimentele de utilitate publică Statul se găseşte în faţa unei

stări de fapt — voinţa fundatorului unită cu existenţa reală a fundaţiunii — pe care este chemat numai să o consacre, să o recunoască printr-o lege ⁸⁾. Statul nu creiază nimic, căci în zadar ar interveni oricâte legi cari să declare persoane civile cutari sau cutari aşezăminte, dacă aceste aşezăminte nu există încă în realitate şi dacă nici un particular nu voinţe să şi consacre averea ca să le înfiinţeze şi să le întreţină.

Stabilimentele publice, din contra, sunt create; voinţa care le dă naştere este voinţa Statului, a cărui este şi averea consacrată întreţinerii lor. De aci rezultă, ca consecinţă imediată, şi dependenţa acestora din urmă faţă de Stat; actele lor, supuse regimului autorizărilor, care constituie regula, iar neautorizarea excepţia. Pe cât timp stabilimentele de utilitate publică, afară de dispoziţiune contrară în lege sau în statute, îşi păstrează o autonomie completă faţă de Stat, care nu are asupra-le decât un drept de control general, de supraveghere din punctul de vedere al ordinii publice, al bunelor moravuri şi al siguranţei sale.

Stabilimentele publice, zice Fuzier-Herman, nefiind decât dependenţe ale administraţiunii generale, se găsească în mod natural puse sub tutela Statului, care le acoperă cu răspunderea sa. Viaţa civilă a stabilimentelor de utilitate publică este, din contra, mai independentă; ea este regulată în mod exclusiv de statutele fiecăruia, afară numai în ceea ce priveşte aplicarea art. 910 din Codul civil (811 din Codul civil român). Astfel art. 2045 din Codul civil, care vizează tranzacţiunile făcute pentru stabilimentele publice şi art. 1032 din Codul procedurii civile, care interzice aceluiaşi stabilimente de a stă în justiţie fără să se conformeze legilor administrative, adică aceluiaşi cari le impune obligaţiunea de a avea o autorizare prealabilă, nu se aplică stabilimentelor de utilitate publică ⁹⁾.

Din aceste principii generale puse de doctrină şi cari hotărăsc în mod nediscutabil locul ce are să-l ocupe fiecare din cele două categorii de persoane juridice faţă de Stat, se trag toate consecinţele naturale, ce constituiesc în realitate tot atâtea deosebiri fundamentale între stabilimentele publice şi stabilimentele de utilitate publică. Astfel cele dintâi au dreptul de poliţie, de a stabili impozite, de a expropria pentru cazul de utilitate publică, drepturi ce nu se pot recunoaşte celor

⁵⁾ Vezi Paul Negulescu: *Tratat de Drept Administrativ Român*, 1906, vol. I, ed. II, pag. 57 şi Dom. Alexandresco: *Explicaţiunea Dreptului Civil Român*, 1906, vol. I, ed. II, pag. 259.

⁶⁾ Dumoulin: *Contame de Paris*, des fiefs, tit. I, § 1, No. 40; André Weiss: *Traité de Droit International Privé*, Paris, 1894, vol. II, pag. 392; Dom. Alexandresco, *loc. cit.*, pag. 257.

⁷⁾ Ed. Fuzier-Herman: *Répertoire du Droit Français*, volumul XXI, pag. 8, No. 12 şi 15. Vezi H. Berthélemy: *Traité de Droit Administratif*, Paris, 1905, pag. 39 şi urm.; A. Batié: *Traité de Droit Public et Administratif*, Paris, 1885, volumul V, pag. 2 şi urm.; Th. Ducrocq: *Cours de Droit Administratif*, Paris, 1905, vol. VI, pag. 81 şi urm.; C. G. Disescu, *Dreptul*, No. 3/1902, *loc. cit.*; Paul Negulescu, *op. citat.*, pag. 38 şi urm.

⁸⁾ G. C. Disescu, *Dreptul* No. 3/902: *Care este condiţia juridică a persoanelor morale străine în România? Cum pot să în judecarea? Decretul guvernului român din 31 Decembrie, 1901.*

⁹⁾ *Loc. cit.* No. 31; M. Rivière: *Pandectes françaises*, volumul XXX, No. 45 şi 52; L. Say, Foyot et Lanjaley, vol. II, pag. 180; H. Berthélemy, *Op. citat.*, pag. 40.

de al doilea. Stabilimentele publice sunt supuse legii din 8 Octombrie 1893 asupra contabilității oricâteori va avea să încheie contracte din cari vor deriva pentru ele vreun venit sau vreun cheltuielă; aceste contracte se fac pe baza de licitațiuni publice. Contabilitatea acestor stabilimente va fi supusă normelor stabilite de legea de mai sus, pe cât timp toate aceste reguli nu au nici o aplicare față de stabilimentele de utilitate publică, cari se administrează după regulile dreptului comun.

De aci rezultă dar că, din cauza regimului legal special ce se aplică totdeauna unora, iar celorlalte numai în mod excepțional, punctele de contact sunt foarte rari între aceste două feluri de persoane juridice, între cari orice confuziune este cu neputință.

(Va urma)

ANIBAL TEODORESCU

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența dela 5 Septembrie 1908

Președinția d-lui G. P. PETRESCU, președinte

Iani M. Bociari cu Ministerul de finanțe

Patentă. — Arendașii sunt scutiți de patentă pentru vânzarea produselor de pe pământurile ce cultivă. (Art. 10, alin. III, din Legea patentelor).

Art. 10, alin. III, din Legea patentelor scutește de patentă nu numai pe proprietarii cari își vând produsele moșilor lor, ci și pe oricari alte categorii de cultivatori de pământ, cari își vând sau desfac în orice alt mod produsele de pe pământurile ce cultivă, căci legea nu face nici o excepție nici în privința persoanelor ce cultivă și nici asupra modului de exploatare a pământurilor cultivate.

În această categorie intră și arendașii, cări fiind impuși la patentă de 2 la mie pentru exercitarea profesiei lor, ar fi inadmisibil să mai fie supuși și la altă patentă pentru vânzarea produselor de pe pământurile ce cultivă.

Deciziunea 210/908. — Casată, în urma recursului făcut de Iani M. Bociari, sentința Tribunalului Braila, No. 270/907, dată în proces cu Ministerul de finanțe.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Ianculescu, în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat Zeaceanu, în combateri.

Deliberând.

Asupra motivului de casare, invocat de recurent;

«Violaarea și reua interpretare a art. 10, alin. III, și a art. 19, alin. IV, din Legea patentelor, precum și a art. 5 din Cod. de comerț.

«Tribunalul Braila, secția II, deși constată, prin sentința No. 270 din Noiembrie 1907, că subsemnatul Iani M. Bociari

sunt arendașul moșiei d-lui Al. Sulioti, lucru ce nu contestă nici fiscal și că fanul și ovazul, ce am vândut prin contractul cu data de 14 Septembrie 1905 garnizoanei Braila, fac parte din produsul moșiei ce aveam cu arendă, totuși, îmi respinge apelul ce am făcut contra procesului-verbal cu data de 6 August 1907, prin care controlorul Miclescu de pe lângă Administrația financiară Braila, mă dă ca contravenient la Legea patentelor, cum că nu plătesc patentă de antreprenor de furnituri. Prin aceasta Tribunalul violează dispozițiunile art. 10, alin. III, din Legea patentelor, care scutește nu numai pe proprietarii ce și vând produsele moșilor lor, ci și pe ceilalți cultivatori de pământ, adică pe arendașii cari își vând produsele de pe moșile ce țin în arendă. Art. 10, alin. III, din Legea patentelor prevede și pe unii și pe ceilalți: «Proprietarii, cultivatorii de pământ, etc. sunt scutiți de patentă».

Că așa e se vede și din următoarele:

Legiuitorul prin art. 19, alin. IV, prevede că va fi impus ca amendă îndoitul taxei pe un an, acela ce va exercita comerțul și industria fără să plătească dreptul patentei.

«Prin urmare, ca să existe contravenție din partea mea și deci să fie justificată amendă ce mi s'a dat, ar trebui ca fapta mea, adică vânzarea către garnizoana Braila a unei cantități de fân și ovaz, ce făceau parte din produsele moșiei mele ce ținam cu arendă — că este așa o constată și tribunalul prin considerentele hotărârii ce a pronunțat și fiscal nu contestă, — zic ar fi trebuit ca fapta mea, adică vânzarea produselor de pe moșia mea, să poată fi taxată ca fapta de comerț.

Or, legiuitorul, prin art. 5 din Codul comercial spune, iarăși categoric, că nu se poate considera ca fapt de comerț vânzarea produselor pe cari proprietarul sau cultivatorul le are după pământul său, sau cel cultivat de dânsul.

«Este evident, deci, că legiuitorul prin alin. III art. 10, din Legea patentelor când spune: «Proprietarii cultivatorii de pământ, etc.», a înțeles tot două categorii de persoane: întâi proprietarii ce și vând produsele de pe moșia lor, și al doilea cultivatorii, de pământ adică arendașii ce și vând produsele de pe moșia ce exploatează. Și Tribunalul Braila, secția II, numai prin violarea art. 10, al. III, din Legea patentelor și rea interpretare a textelor de lege, mai sus enunțate, hotărăște că în alin. III, art. 10, din Legea patentelor, prin acele două expresii: proprietarii, cultivatorii de pământ, etc., a înțeles numai pe proprietarii cari își vând produsele lor, iar nu și pe arendașii ce și vând produsele de pe moșia ce cultivă caz în care mă găsesc și eu.

Legiuitorul ne arată intențiunea sa și în art. 5 din Codul de comerț unde spune: «Nu se consideră fapt de comerț vânzarea produselor pe cari proprietarul sau cultivatorul le are după pământul său, sau cel cultivat de dânsul». Aci, ca și în art. 10, alin. III, din Legea patentelor, se face o enumerare de persoane și o clar că partea finală a articolului «sau cel cultivat de dânsul» se referă la o persoană care n'are pământ adică la un arendaș.

Mai mult, Ministerul de finanțe prin ordinul No. 91.244 din 25 Noiembrie 1905, trimis Administrațiilor financiare, scutește pe arendașii de patentă pentru vânzarea produselor de pe moșile lor.

Având în vedere că din sentința Tribunalului Braila, secția II, No. 270/907, ce este supusă recursului, rezultă că, prin procesul-verbal, dressat de Alexandru Miclescu, controlor fiscal pe lângă Administrația financiară a județului Braila, cu data de 6 August 1907, recurentul Iani M. Bociari a fost condamnat să plătească fiscalului amendă de patru sute zece lei, pentru contravențiune la legea patentelor, și anume: pentru faptul că nu a declarat, în conformitate cu art. 92 din Legea de constatare și percepere, că exercitează comerțul de antreprenor de furaje, după cum s'a dovedit cu contractul din 14 Septembrie 1905, prin care numitul s'a obligat a furniza garnizoanei Braila o cantitate de fân și ovaz;

Având în vedere că Iani M. Bociari, făcând apel, a susținut înaintea tribunalului că produsele furnizate garnizoanei din Braila fiind de pe pământul ce-l ține cu arendă dela Al. Sulioti, potrivit art. 10, alin. III, din

Legea patentelor, este scutit de plata patentei; dar tribunalul i-a respins apelul, pe motiv că prin sus menționatul text de lege, legiuitorul a înțeles să scutească de patentă numai pe proprietarii cari au cultivat singuri pământul pentru vânzarea produselor de pe proprietate lor;

Având în vedere dispozițiunile art. 10, alin. III, din Legea patentelor;

Considerând că din cuprinsul și sensul acestui text de lege rezultă clar că legiuitorul scutește nu numai pe proprietarii cari își vând produsele moșilor lor, ci și pe oricare alte categorii de cultivatori de pământ cari își vând sau desfac în orice alt mod produsele de pe pământurile ce cultivă. Căci legea nu face nici o excepțiune nici în privirea persoanelor ce cultivă și nici asupra modului de exploatare a pământurilor cultivate;

Considerând apoi că după Legea patentelor arendașii fiind supuși la plata de patentă, câte doi lei la mii pentru exercitarea profesunii lor, este inadmisibil că în același timp să mai fie supuși și la altă patentă pentru vânzarea produselor de pe pământurile ce cultivă, sau de pe alte imobile ce exploatează;

Considerând că în speță, constatându-se că fanul și ovăzul, ce a vândut Iani M. Bocari garzioanei din Braila, provenea din produsele de pe moșia arendată și cultivată de dânsul, numai printr-o greșită interpretare a sus-menționatului text de lege tribunalul i-a respins apelul;

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

Audiența dela 15 Septembrie 1908

Președinția d-lui G. P. PETRESCU, președinte

Herman Spiegel cu Ministerul de finanțe

Apel. — Formele apelului. — Nearătarea numelui, pronumelui și domiciliului părților. — Lipsă de nulitate — (Art. 326 și 69 din Proc. civilă)

Nearătarea numelui, profesiei și domiciliului părților în petiția de apel nu atrage nulitatea apelului (art. 326 din Proc. civilă), căci art. 69 din Proc. civilă care vorbește despre nulitatea petiției introductive de instanță, în asemenea cazuri nu se poate aplica la petiția de apel.

Deciziunea 217/908. — Casată, în urma recursului făcut de Herman Spiegel, sentința Tribunalului Botoșani No. 29/908, dată în proces cu Ministerul de finanțe.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Gaster în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat C. Marinescu în combateri;

Pe d-l Procuror de secție P. Sadoveanu în concluziuni;

Deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Greșită interpretare și aplicare a art. 69 și 326 din Proc. civilă și 79 din Legea timbrului și exces de putere.

«Am făcut apel contra procesului-verbal de contravenție încheiat de agenții fiscali și am cerut citarea pârâtului, adică a ministerului, iar pentru termenul de înfățișare s'a citat, conform cu Legea timbrului, Administrația financiară de Botoșani

«Tribunalul interpretând și aplicând greșit sus zisele texte de lege și prin exces de putere îmi anulează apelul, pe motiv că n'aș fi indicat în petiția de apel numele și pronumele pârâtului; creând o nulitate ce nu este prevăzută de lege decât pentru acțiunile începătornice de judecată și la cererile de apel,

deși aici părțile sunt deja determinate prin procesul-verbal atacat în apel;

«Mai mult încă, în speță, se citase, conform art. 79 din Legea timbrului, administratorul financiar, așa că nu mai putea exista nici măcar motiv de amânare necum de anulare a apelului.

Având în vedere că din sentința Tribunalului Botoșani No. 29/908, ce este supusă recursului, rezultă că prin procesul-verbal din 25 Noembrie din 1907, încheiat de Leon Turtureanu controlorul fiscal al orașului Botoșani, Herman Spiegel recurentul de astăzi a fost condamnat să plătească Statului în calitate de tutore al minorului său fiu Jacques, suma de 840 lei, taxă de înregistrare pentru avera rămasă dela defuncta Bela Spiegel, muma minorului; asemenea numitul a mai fost condamnat personal la o amendă de lei 1680 pentru că nu a declarat fiseului această moștenire;

Având în vedere că Herman Spiegel făcând apel, Tribunalul i l-a anulat pe motiv că apelantul, prin petițiunea de apel, nu arată în conformitate cu art. 326 Proc. civilă numele pârâtului, ci numai cere a se cita ministerul fără a indica anume care minister;

Considerând că prin art. 326 Pr. civilă legiuitorul nu a prescris nulitatea apelului pentru lipsa de arătare a numelui, profesiei și domiciliului părților litigante după cum a prescris prin art. 69 Pr. civ. nulitatea acțiunii dela prima instanță, pentru asemenea lipsă de arătare de nume, profesiune și domiciliu al părților, explicându-se ușor asemenea deosebire de dispozițiune a legii prin împrejurarea că la instanța de apel se poate lua cunoștința de asemenea nume, profesii și domiciliu ale părților din actele aflate la dosar, și astfel judecătorii în apel nu pot să înlătureze înțelesul citatului art. 326 și să aplice nulitatea prescrisă de art. 69 Pr. civilă pentru nearătarea părților prin suplica de apel, dacă prin actele din dosar s'au putut cunoaște acele părți;

Considerând că, în speță, de și prin suplica de apel nu s'a arătat ca parte pârâtă Administrația financiară din Botoșani, totuși se stabilește în fapt că acea administrațiune a fost citată la judecată ca pârâtă în apel, după cum prescrie art. 79 din Legea timbrului și după cum trebuia să se urmeze legalmente acea judecată;

Considerând, dar, că în asemenea circumstanțe nu era de loc caz de a se anula apelul, intru că lipsa de arătare a părții intimite în suplica de apel n'a împiedicat chemarea regulată a pârâtelor la judecată, cecăce era suficient, după sensul citatului articol 326;

Că, prin urmare, tribunalul a făcut o greșită aplicatiune art. 69 și 326 din Proc. civilă, și astfel motivul de casare este întemeiat.

Asupra motivului II de casare:

«Violarea art. 81 din Proc. civilă;

«Deși în procesul-verbal de contravențiune este vorba de averea minorului meu fiu, totuși la judecata apelului nu a luat parte și Ministerul public, cum cere art. 81 din Proc. civilă, așa că hotărîrea e casabilă».

Considerând că față cu dispozițiunile art. 81 din Proc. civilă ori de câte ori sunt minori interesați într-o cauză prezența Ministerului public este neapărată pentru regulata compunere a instanței;

Considerând, pe de altă parte, că prin facerea unui apel se aduce în discuțiune înaintea instanțelor de apel cauza în întregul ei;

Că, în speță, prin procesul-verbal apelat recurentul fiind condamnat atât personal cât și ca tutore al minorului său fiu, este evident că în apel prezența Ministerului public era necesară pentru compunerea tribunalului; că, deci, lipsa procurorului atrage casarea hotărîrii; că așa fiind, și acest al doilea motiv este întemeiat;

Pentru aceste motive, în unire cu concluziunile Ministerului public, Curtea casează.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. III

Audiența dela 23 Septembrie 1908

Președinția d-lui N BUDIȘTEANU, președinte

Ministerul de finanțe cu Maria Partenie

DecizIunea No. 226.

Drept câștigat. — Dreptul funcționarului de a percepe întreaga remunerațiune. — Dacă aceasta constituie un drept câștigat. (Art. 24 din Legea pensiunilor din 1906).

Dreptul unui funcționar de a percepe întreaga remunerațiune a funcțiunii pe care o ocupă nu poate constitui un drept câștigat, ci asemenea remunerațiuni sunt supuse voinei legiuitorului viitor, care are dreptul de a le mări, a le micșora, sau a le suprima odată cu funcțiunea.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat C. Marinescu-George, în dezvoltarea motivelor de apel;

Pe d-l avocat Cezar Partenie, în combateri.

Deliberând,

Având în vedere opozițiunea făcută de Ministerul de finanțe în contra deciziei civile cu No. 183 din 1908 a acestei Curți, prin care i s'a respins ca nesusținut apelul făcut în contra sentinței cu No. 700 din 1907 a Tribunalului Ilfov, Secția III.

Având în vedere că Maria Partenie, institutoare și pensionară, ca văduvă a decedatului său soț George I. Partenie, a chemat în judecată pe Ministerul de finanțe, pentru a se vedea condamnat acesta să reînceapă și să continue a-i servi, pe lângă leafa sa de profesoară de 320 lei lunar, și pensia de lei 162 și bani 43, pe care Ministerul de finanțe a încetat a i-o mai servi dela 1 Aprilie 1906, și, odată recunoscută de Tribunal această obligațiune, Ministerul de finanțe să mai fie obligat a-i plăti și suma de lei 1949, bani 16, care reprezintă pensia reținută de minister dela 1 Aprilie 1906 și până la intentarea acțiunii, cu procente dela intentarea acțiunii și plus sumele ce s'ar adăoga la această sumă până la executare, socotit a 163 lei și 43 bani neto lunar.

Având în vedere că Tribunalul, prin sentința apelată, a admis în totul această acțiune, așa cum a fost formulată.

Având în vedere art. 24 din Legea pensiunilor, astfel cum a fost modificată în anul 1906:

Considerând că este constant, în drept, că în principiu o lege nouă nu poate atinge drepturile câștigate; că ea nu-și poate produce efectele sale decât în viitor, afară numai dacă legiuitorul, în mod expres, a dat legii sale un efect retroactiv, sau dacă a voit ca printr-însă să interprete o dispozițiune obscură sau echivocă a legii vechi;

Considerând că în speță, legiuitorul din 1906 nu a voit nici să dea legii un efect retroactiv, nici să interprete textele legii vechi, de oarec din litera și spiritul ei nu rezultă această intențiune; că toată chestiunea dar se reduce la aceea de a se ști dacă intimata Maria Partenie avea un drept câștigat de a cumula pensiunea și retribuțiunea funcțiunii sale, și, ca atare, era pusă la adăpostul noiei dispozițiuni legislative;

Considerând că Ministerul de finanțe, prin reținerea operată, n'a atins într-o nimic dreptul intimitei la pensiunea ce dobândise în anul 1890; că scopul ce a urmărit a fost numai ca din remunerațiunea funcțiunii ce ocupă intimata să nu poată percepe decât diferența de 39 lei și 57 bani, care, unită cu pensiunea de 162 lei și 43 bani, atinge maximul de 200 lei, ce legea nouă permite unei văduve pensionare ca să cumuleze;

Considerând că dreptul funcționarului de a percepe

întreaga remunerațiune a funcțiunii pe care o ocupă nu poate constitui un drept câștigat;

Că asemenea remunerațiuni sunt supuse voinei legiuitorului viitor, care are dreptul de a le mări, a le micșora, sau a le suprima odată cu funcțiunea; că, așa fiind, legiuitorul din 1906, reducând remunerațiunea funcționarului pensionar la o cifră, ce împreună cu pensiunea să formeze un cuantum de 200 lei, nu a violat dreptul intimitei la pensiunea recunoscută prin legea veche, ci a dispus numai de remunerațiunea funcțiunii ocupată de pensionarul care voiește să continue încă a servi Statul, județul sau comuna;

Că, prin urmare, Ministerul de finanțe, refuzând de a servi intimitei pensiunea și întreaga retribuțiune a funcțiunii sale, nu a dat legii din 1906 un efect retroactiv, ci a făcut o justă și sănătoasă aplicațiune a acestui text, care era îndreptat în contra funcționarului, iar nu și în contra pensionarului, și, deci, Tribunalul a făcut o greșită aplicațiune a art. 24 din Legea pensiunilor, când a condamnat pe Ministerul de finanțe la plata pensiunii și a remunerațiunii.

Că, dar, acțiunea de față nefiind întemeiată, opozițiunea și apelul Ministerului de finanțe devin întemeiate, și, ca atare, urmează a i se admite și a se respinge acțiunea intentată de Maria Partenie;

Având în vedere că, după dispozițiunile art. 44 din Legea timbrului, în cazul când se va condamna partea pârâtă, atunci ea va fi, prin aceeași hotărâre, condamnată din oficiu de judecată a plăti către fisc și indemnizația timbrului ce ar fi trebuit să uzeze în proces reclamantului, dacă acesta n'ar fi fost Statul;

Având în vedere că înaintea Curții Statul având câștig de cauză și prin urmare, Maria Partenie pierzând, dânsa urmează să fie condamnată către fisc la indemnizația timbrului ce ar fi trebuit să uzeze, în apel și opozițiune, ministerul.

Pentru aceste motive, admite apelul.

(ss) N. Budișteanu, G. Sărățeanu, St. Mladoveanu.

CESIUNEA

BREVETELOR DE INVENȚIUNI

— DIN PUNCT DE VEDERE FISCAL —

O chestie de mare interes practic și care se prezintă des e: *ce taxă va percepe Fiscul cu ocazia cesionării unui brevet?*

Legea brevetelor are o singură dispoziție și anume art. 17, care zice: «Pentru înregistrarea unei cesiuni 100 lei». Aceasta însă e o taxă specială percepută de Ministerul industriei și care alimentează fondul art. 39 al aceleiași legi, menit la crearea de muzee și de agenții industriale.

Legea timbrului își întinde al ei imperium și asupra cesionării brevetelor? Răspundem, fără ezitare: da, chiar când cesionarea unui brevet român s'a făcut în străinătate, de oare ce la transcrierea lui — care e obligatorie — în registrul special, i se va aplica dispozițiunea art. 101 al Legii timbrului.

Care e articolul ce o prevede, e oare art. 30?

Pentru a răspunde la această chestiune, e necesar să vedem care e fundamentul juridic al brevetului și ce fel de drepturi conferă.

Urmărind cronologic legislația brevetelor din Franța, sora noastră latină și călăuză grațioasă a legiuitorului nostru, observăm că la 1791, art. 1 zicea: «Adunarea națională, considerând că orice idee nouă, ce poate fi utilizabilă, aparține în mod ex-

«clusiv celui ce a făcut-o, și ar fi un atac în «contra drepturilor omului dacă nu s'ar privi o descoperire industrială ca *proprietatea* autorului ei, etc.».

Mai târziu Legea din 1844—după care e luată a noastră—și schimbă modul de a vedea. Iată ce găsim în expunerea de motive: «Inventatorul nu «poate să-și exploateze invenția fără concursul «societății dar nici societatea nu poate să se folosească fără voia inventatorului; legea, arbitru «suveran, a intervenit... Această soluțiune, transacțiune necesară între principii și interese, con- «stitue dreptul actual al inventatorului, și, *drept natural sau concedat, proprietate sau privilegiu, indemnitate sau recompensă... etc.*».

Dar, după cum la romani alături de principiile lui *stricti juris* s'au desvoltat până la *rațiunea scrisă*, dreptul pretorian, tot așa și în societatea modernă, alături de proprietatea mobilă și imobiliară s'a născut și se desvolta *proprietatea intelectuală*. «Cea mai sacră,—zicea *Chapelier* în Adu- «narea constituantă—cea mai legitimă, cea mai «inatacabilă și pot să zic cea mai personală dintre «loate, e lucrarea spiritului». Aci se vede mai mult ca or unde adevărul din teoria *Școlii pozitivist*e, că dreptul se ține de viață, atât în forma- exterioră, vizibilă materialicește, cât și în forma- interioră, ce se prezintă sub forma de intangibili- tăți psihice.

Așa fiind se explică cum doctrina socotește ca o proprietate de drept civil: mărcile de fabrică ¹⁾, desemele și modelele industriale ²⁾, precum și brevetele de invențiune ³⁾.

Azi nici nu se mai discută, dacă ar putea fi altfel—și numai numele *patronimic* e de dreptul gin- ților.

Savantul meu profesor dela Iași, d-l *Dimitrie Alexandresco* ⁴⁾ zice, că în limitele art. 474 din Codul civil intră ca mobile prin determinația legii, drepturile ce au autorii asupra produselor artistice, literare și industriale. Expresia «determinația legii» trebuie înțeleasă în sensul că legea civilă le recunoaște și le reglementează, iar nu le crează!

Din cele ce preced se vede că brevetul de invențiune fiind un lucru mobil, deci vânzarea lui—cesiunea fiind o vânzare—va fi impusă de art. 24 aliniatul 5 al Legei timbrului. Așa dar atât Administrația financiară a Capitalei, cât și Tribunalul Ilfov, Secția Notariat au aplicat greșit Legea timbrului în actul de cesiune autentificat la No. 9203 din 12 Septembrie 1908.

Recunoaștem că chestiunea se pune pentru prima oară la noi și că e delicată, atât din pricina naturii drepturilor ce conferă un brevet, cât și din cauza redactării art. 30 al Legei timbrului. Asupra primei chestiuni vom reveni într'un articol special, fiind subtilă și importantă, iar cât privește despre art. 30, care sună: «Sunt supuse la taxa timbrului proporțional de 20 bani sula de lei: cesiunile de creanță și de alte drepturi încorporate după prețul cesiunii. . . etc.» traduce perfect rubrica art. 1689

din Codul civil francez. Cu drept cuvânt M. Planiol, II, ed. 1 protestează în contra redactării: «*c'est choses incorporelles, qu'il eût fallu dire, car il n'y a pas de droits corporels*», toate fiind pure speculațiuni de ale gândirii. Legiuitorul nostru civil luându-se după Marcadé a nimerit-o cu intitularea rubricii cap. 8, titlul 5, cartea III. Cesiunea de brevete nu intră în capitolul 8 din Codul civil, ci la vânzări de lucruri mobile și nu trebuie nici să ne sperie cuvântul «cesiune», căci nu titlul unui act îi dă caracterul, ci conținutul lui intrinsec.

I. M. Lungu
Doctorand în Drept

INFORMAȚIUNI

Anunțăm că s'a terminat de imprimat și pus în vânzare REPERTORIUL GENERAL DE JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE, întocmit de d-l avocat I. C. Barozzi.

Această mare și utilă lucrare a fost examinată de d-l Prim- președintele al Înaltei Curți de casație, care a încuviințat tipărirea. Volumul I cuprinde atât autorizația sa cât și prefata d-lui Ciru (Economu, Procurorul-general al Înaltei Curți de casație și Direc- torul zărilor noastre.

Prețul câmpărtărit volume este de lei 60, broșate. Pentru cei ce doresc a le avea legate vor trimite în plus pentru legătura în pânză lei 10; cu piele la color lei 12, iar cu piele peste tot flexi- bilă lei 14.

Depozit la ziarul *Curierul Judiciar*, care le expediază la cerere contra valoare, mandat postal sau ramburs.

A apărut Vol. III ediția 2-a *Tratatul de drept civil* de d-l profesor D. Alexandresco.

Prețul 18 lei broșat.

Persoanele cari s'au procurat volumele anterioare legate sunt rugate a trimite și costul legăturii: 2 lei în pânză; 3.50 cu piele la color și să ne comunice cu o carte poștală sau pe colorul mandatului febul legăturii și culoarea pânzei și a pielei, spre a li se trimite la fel.

Comandele se fac la *Curierul Judiciar*, București, 5 Calea Rahovei, care servește la cerere orice cărți de drept, române și streine.

A apărut: Vol. III *Explicațiuni teoretice și practice asupra Codului de comerț* de d-l Gr. V. Maniu. Primele două volume au fost premiate de Academia Română.

Prețul 12 lei. Depozit la *Curierul Judiciar*, care servește la cerere orice cărți de drept, române și streine.

„Colecțiunea generală a Legilor României” este ti- tluul unei importante lucrări apărute acum, care conține Legile, convențiunile, aranjamentele, Decretele, regula- mentele, deciziunile ministeriale din 1906, toate cu adno- tări istorice și de concordanță; lucrute de d-nii At. C. Kivu, consilier la Înalta Curte de casație și justiție; Dem. C. Badulescu, avocat, G. St. Bădulescu, Prim-Grefier la Înalta Curte de casație; I. Ionescu-Dolj, judecător de instrucție la Trib. Ilfov; G. D. Nedeleu, directorul afacerilor judiciare dir. Ministerul de justiție; Victor Rațiu, At. Ștefănescu- Galați și Const. Tunescu, avocați.

Această lucrare, unica în țară la noi, s'a tipărit într'un format mare ca Dalloz, pe hârtie velină, cuprinzând 800 pagine. Prețul 20 lei. Depozit la *Curierul Judiciar*, care servește la cerere orice cărți de drept, contra valoare, mandat sau ramburs.

¹⁾ E. Pouillet, Marques de fabrique, ed. 5, pag. 106; I. L. Braun, Les marques de fabrique en droit comparé et interna- tional.

²⁾ Aubry et Rau, ed. 5 II, § 165; Mainié, I, No. 1080.

³⁾ E. Pouillet, Brevets d'invention, ed. 5, No. 147.

⁴⁾ Explicația Dreptului Civil Român, III, ed. 2, pag. 197.